

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

*Матеріали навчально-наукової конференції
з міжнародною участю
25 березня 2021 року*

ПОЛТАВА – 2021

Значно важливішає роль комп'ютеризації навчального процесу, виконання тестів он-лайн, клінічних ситуаційних завдань, проведення веб-симпозіумів, застосування інтерактивних навчальних технологій, що сприяє кращій підготовці студентів-випускників до ліцензійно-інтегрованого іспиту "Крок-2", а також практично-орієнтованого іспиту.

Сучасні реалії навчання на кафедрі акушерства і гінекології потребують запровадження інтерактивних методів навчання, які даватимуть можливість викладачу моделювати клінічну ситуацію, а студентам опрацьовувати не тільки практичні навички, а і в процесі навчання ще й осмислювати, аналізувати свої дії, тим самим опановуючи якісно нові вміння.

Важливою передумовою успішного навчання є також наявність мотивації в студента до навчання, а завдання викладача – підтримати зацікавленість процесом навчання. Мотивований студент активніше бере участь у навчанні, шукає додаткові шляхи досягнення мети. Одночасно для успішного оволодіння дисципліною необхідно застосовувати ефективні методи навчання. Такий підхід до викладання може стати передумовою успішної підготовки майбутніх лікарів в умовах реформування системи охорони здоров'я України.

Вивчення акушерства та гінекології в сучасних умовах демографічної кризи стає надзвичайно актуальним, оскільки сприятиме покращенню репродуктивного здоров'я населення, підвищенню народжуваності, зменшенню перинатальних втрат, що є першочерговим завданням для акушерів-гінекологів.

Медична освіта має забезпечити високоякісну підготовку студентів і стати важливою складовою реформування галузі охорони здоров'я й реалізації соціальних пріоритетів держави, оскільки від рівня підготовки майбутніх лікарів залежить якість надання медичної допомоги населенню країни.

Від якості вищої медичної освіти сьогодні залежить здоров'я наших громадян завтра. Саме тому підготовка фахового і вмотивованого лікаря є одним із ключових елементів якості надання медичної допомоги [4].

Питання забезпечення якості підготовки студентів, підвищення кваліфікації й перепідготовки медичних працівників особливо важливе в період реформування галузі охорони здоров'я.

Список використаної літератури

1. Булавенко О.В. Особливості викладання акушерства та гінекології в умовах реформування вищої медичної освіти та побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 рр. /Булавенко О.В., Балабуєва С.В. : навч.-метод. конф., 25 берез. 2015 р.: тези доп. – Вінниця, 2015. – С. 15-17.
2. Громова А. М. Роль викладача в організації самостійної роботи студента на кафедрі акушерства і гінекології / Громова А. М., Мітюніна Н.І., Талаш В.В. // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих навчальних закладах: тези наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. – С. 53-54.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. Набув чинності з 06.09.14 р. Редакція від 01.01.2019 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Каніковський О.Є. Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015 –2025 рр. / Каніковський О.Є., Сандер С.В., Павлик І.В.: навч.-метод. конф., 25 берез. 2015 р.: тези доп. – Вінниця, 2015. – С.80.
5. Проблеми та перспективи вищої медичної освіти у реалізації Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я України / Мороз В.М., Гумінський Ю. Й., Фоміна Л.В., Полєся Т.Л.: навч.-метод. конф., 25 берез. 2015 р.: тези доп. – Вінниця, 2015. – С.2-6.
6. Положення про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою навчання у вищому державному навчальному закладі України «Українська медична стоматологічна академія». – Полтава, 2013. – 35 с.

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В МЕДИЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ

Міщенко І.В., Юдіна К.Є., Жукова М.Ю., Коковська О.В.

Українська медична стоматологічна академія

У наш час дистанційна освіта розглядається як новітня педагогічна методика або сукупність, що застосовується в освіті як взаємодоповнення. Вона охоплює популярні технологічні процеси викладання, підлягає основним законам педагогіки й видозмінює їх відповідно до новітніх тенденцій викладання, що також потребують конкретного переосмислення в рамках освітніх установ.

Ключові слова: дидактика, дистанційне, навчання, медичні ЗВО, Україна.

Today, distance education is seen as the latest pedagogical method or set used in education as a complement. It includes popular technological processes of teaching, obeys the basic laws of pedagogy, and modifies them in accordance with the latest trends in teaching, which also require specific rethinking within educational institutions.

Key words: didactics, distance learning, medical, universities, Ukraine.

Сучасна тенденція в стратегії професійної освіти – це перш за все широке впровадження в навчальний процес активних форм навчання, які охоплюють усі види аудиторних і позааудиторних занять зі студентами. Сміслові навантаження сучасної педагогічної підготовки спрямоване головним чином на самостійне оволодіння студентами знаннями й вміннями в процесі активної розумової й практичної діяльності.

У класичному варіанті навчання під час лекцій, практичних і семінарських занять основною дійовою особою є викладач, який будує хід вивчення теми, тобто тему заняття. Навчається – пасивний слухач. Для моніторингу рівня знань у класичній формі навчання використовувалися такі оціночні засоби як теоретичне опитування, тестування, виконання ситуаційних завдань, індивідуальні завдання. У педагога були часові обмеження, тобто за певний час розглянути якомога більший обсяг навчального матеріалу.

У наш час завданням вищої школи стала підготовка не просто фахівця, а висококваліфікованого професіона-

ла, здатного приймати рішення швидко й адекватно в нестандартній ситуації; поєднувати практичну діяльність із дослідницькою роботою. Максимальне досягнення поставленої мети вимагає вирішення завдань з упровадженням сучасних новітніх форм навчання в медичному ЗВО. Перспективне завдання ЗВО – розвиток і впровадження високих технологій у наукову, педагогічну й клінічну діяльність на всіх етапах професійної освіти лікарів [1].

Сучасні електронні засоби навчання в медичному ЗВО дозволяють підвищити якість освіти, адже застосування активних видів навчання, новітніх освітніх технологій підвищує активність і самостійність студента при вивченні матеріалу. Інтерактивна взаємодія сприяє особистісно-орієнтованого підходу в освіті, припускаючи самонавчання (колективне, навчання у співпраці), причому і викладач, і студент стають суб'єктами навчального процесу. У процесі навчання включаються різного роду електронні технології. Сьогодні заняття в медичному ЗВО будується таким чином: поряд з академічною базовою формою застосовуються інтерактивні варіанти трансляції знань, такі як електронні довідники, електронні словники, електронні бібліотеки. І професорсько-викладацький склад, і студенти навчаються, використовують різні пошукові системи в підготовці до занять. У процесі актуалізації досліджуваного матеріалу застосовуються такі інтерактивні технології: електронні презентації, онлайн-журнали, інтернет-ресурси, науки веб-сайти. Широке використання в педагогічному процесі електронних освітніх ресурсів стало важливим сегментом медичного ЗВО. Так, відео- й аудіоматеріали, мультимедійні технології дозволяють яскравіше відобразити зміст розділів досліджуваного матеріалу. Глибоке вивчення тематичного матеріалу в медичному виші диктує необхідність застосування сучасних електронних технологій, що забезпечують повний і вільний контакт із великими обсягами довідкових даних, моніторингу змін змісту матеріалу відповідно до нових наукових досягнень світового масштабу. Система загальної й професійної освіти, незважаючи на яскраво виражену потребу в ширшому впровадженні високих освітніх технологій, сама по собі є каталізатором процесу інформатизації суспільства, інструментом формування інформаційної культури людини, підготовки професіоналів нової формації. За результатом соціологічного опитування, 78% професорсько-викладацького складу, кажучи про важливість і актуальність використання сучасних електронних технологій, вважають базову академічну форму навчання в медичному університеті найголовнішою [6].

Аналізуючи наукові джерела, можна сказати, що розвиток інноваційної діяльності – це важливий напрям сучасної світової освіти. Інноваційна діяльність ЗВО – це впровадження нових форм і методів освітніх технологій. За даними соціологічного опитування (75% опитаних), провідна мета інноваційних форм викладання – це підвищення рівня якості освіти, за даними 25% опитаних, – це додатковий розвиток студентів. Аналізуючи використання викладацьким складом інноваційних методів, можна стверджувати, що є пряма залежність застосування активних форм викладання від віку викладацького складу. Так, максимально використовують інноваційні методи в навчанні викладачі віком від 30 до 50 років (78%). Педагоги віком від 50 до 60 років у 20% занять застосовують інноваційні форми, у віці від 60 до 70 років – лише в 2% [3].

Кафедра фізіології УМСА також упровадила інтерактивні технології в освітній процес. У викладанні фізіології в рамках аудиторних занять акцент робиться на використанні таких варіантів інтерактивних форм як лекція-конференція, круглий стіл, аналіз конкретних ситуацій. Участь у лекції-конференції дозволяє не тільки вивчити матеріал теми, а й опанувати навички роботи в команді, уміння відстоювати власну точку зору із застосуванням аргументів, а також аналізувати думки колег. Для підготовки використовуються такі технології як презентація, електронні підручники, розсилка електронною поштою питань і необхідних джерел для підготовки, форум, тестування. Високоєфективний зв'язок викладача і студента в педагогічному процесі не тільки підвищує рівень організації навчального процесу, а й більшою мірою формує комунікативні компетенції учнів.

Електронні технології, використовувані в дистанційному навчанні, поділяють на три великі категорії: неінтерактивні (друковані матеріали або паперові носії, аудіо-, відеоносії); засоби комп'ютерного навчання (електронні підручники, комп'ютерне тестування й контроль знань, новітні засоби мультимедіа); відеоконференції – розвинуті засоби телекомунікації аудіоканалами, відеоканалами й комп'ютерними мережами. У викладацькій діяльності широко використовуються презентації, тестування. Є кілька форм занять дистанційного навчання через комп'ютерні телекомунікації: веб-заняття (веб-форуми, дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми); чат-заняття (застосування чат-технологій); телеконференції (використання електронної пошти) [5].

У медичному ЗВО дистанційне навчання знаходить широке застосування. Така форма стимулює самостійну роботу студентів, формує навички самоосвіти, розвиває мобільність і відповідальність, які необхідні сучасним фахівцям. Електронні технології підвищують творчий потенціал студента. Дистанційне навчання – це можливість зробити процес навчання яскравішим і динамічнішим, воно дозволяє формувати глибші знання. Цей вид навчання сприяє створенню єдиного інформаційно-освітнього простору через інтернет-технології, прямого і зворотного зв'язку викладача й студента. Дистанційне навчання в медичному виші є частиною очної освіти й належить до виду самостійної роботи студентів [7].

На кафедрі фізіології УМСА стало традиційним використання тестового комп'ютерного контролю, який дозволяє в доступній формі дати скрінінгову оцінку знань студентів. Для визначення засвоєності досліджуваного матеріалу на практичних заняттях кафедри пропонується тестування для визначення вихідного рівня знань із кожної теми і в кінці вивчення. Результати свідчать, що застосування інтерактивних форм навчання підвищує якість і успішність, що відбивається в рейтингах студента [2].

Є й активні форми занять дистанційного навчання, такі як веб-конференції, чат-заняття, упровадження яких у навчальний процес поки менш затребуване.

Сучасний метод викладання на кафедрі фізіології УМСА з використанням інформаційних технологій свідчить про ефективність, необхідність із широкою перспективою застосовувати в процесі навчання електронні технології. З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій зростає кількість прихильників упровадження в процес навчання електронних методів. Інтерактивні методи навчання дозволяють підвищити якість освіти, оскільки їх застосування підвищує відсоток самостійної роботи студентів при освоєнні матеріалу. Світова комп'ютеризація, розвиток інтерактивних технологій і масштабне їх застосування в освітньому процесі містять потужний потенціал для формування нового випускника медичного ЗВО високого професійного рівня, здатного використовувати у своїй практичній діяльності сучасні електронні технології [4].

Список використаної літератури

1. Базові компетентності та концепція їх формування у майбутніх стоматологів в медичних ВНЗ України / К.Є. Юдіна // Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 22-23 жовтня 2020 р. – Полтава, 2020. – С. 136-138.
2. Контроль знань із фізіології студентів медичного ЗВО в контексті державної стратегії розвитку медичної освіти / М. Ю. Жукова, К. Є. Юдіна, О. В. Коковська, Н. М. Шарлай // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2020. – С. 89-90.
3. Кремень В. Г. Дистанційна освіта – перспективний шлях розв'язання сучасних проблем розвитку професійної освіти / В. Г. Кремень // Вісник акад. дистанц. освіти. – 2003. – № 1. – С. 4-11.
4. Можливості використання інноваційних технологій для самостійної роботи в процесі вивчення фізіології / І. В. Міщенко, М. Ю. Жукова, К. Є. Юдіна [та ін.] // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2017. – С. 98-99.
5. Професійна компетентність науково-педагогічного працівника як важлива складова якості вищої медичної освіти / О. В. Коковська, І. В. Міщенко, Г. П. Павленко, К. Є. Юдіна // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. – Полтава, 2018. – С. 125-127.
6. Сисоєва С. О. Проблеми дистанційного навчання: педагогічний аспект / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Вип. III–IV. – 2003. – С. 81.
7. Солдаткин В. И. Преподавание в сети интернет: учеб. пособие / В. И. Солдаткин. – М. : Высшая школа, 2003.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІКАРІВ

Могильник А.І., Адамчук Н.М., Бодулев О.Ю.

Українська медична стоматологічна академія

Компетентнісний підхід у медичній освіті в Україні поклав початок формуванню модульних дисциплін. Система безперервного професійного розвитку лікарів передбачає створення умов для виконання багатьох завдань. Дотепер післядипломна медична освіта в Україні відстає від реальних потреб сучасної медичної науки, що потребує суттєвих змін у цій галузі.

Ключові слова: медична освіта, компетентнісний підхід, безперервний професійний розвиток, післядипломне навчання, андрагогічні принципи.

The competent approach in medical education in Ukraine has led to the formation of modular disciplines. The system of continuous professional development of doctors provides for the creation of conditions for solving many tasks. Thus far, postgraduate medical education in Ukraine has not kept pace with the real needs of modern medical science and requires significant changes in this field.

Key words: medical education, competence approach, continuous professional development, postgraduate education, andragogical principles.

За природного цивілізованого освітнього підходу в будь-якій сфері, включаючи медичну, центральною фігурою, відповідальною за обсяг і якість здобутих знань, є сам індивідуум, який тих знань прагне [4].

У «радянському» ж, неусвідомленому, «з-під батьківського прута» підході до здобування знань головною фігурою освітнього процесу є вчитель або викладач вищої школи, а мотивом – страх покарання чи батьківського невдоволення. Для першого можна застосувати термін «освіта», або «learning», для другого ж – «навчання», або «education».

Останніми роками в документах, пов'язаних із якістю освіти, з'являється термін «компетенція», що позначає «неможливість навчити, а тільки навчитися», тобто суттю освіти стає самоосвіта. Усе інше – тільки фактори, ресурси й умови, що сприяють або перешкоджають нормальному розвитку процесу самоосвіти. Компетенція – характеристика вимог до людини, які дозволять стати їй компетентною в певному виді діяльності. Компетенція – це здатність на основі органічної єдності знань, умінь і досвіду здійснювати як звичну, так і нову професійну діяльність [6].

При входженні України у світовий медичний освітній простір є дуже важлива умова – збереження вітчизняних освітніх традицій. У 2005 році Україна підписала Болонську декларацію, основні напрями якої збігаються з планами реформування системи медичної освіти в нашій державі. Пильна увага прикута до ефективності та якості підготовки медичних фахівців [4].

Освітня діяльність у структурі медичної педагогічної системи є провідною, у процесі якої надаються послуги в рамках основної й додаткової медичної освіти з випуском навчально-методичної продукції. У науково-дослідній системі провідною є наукова діяльність, результатом якої є медична науково-технічна продукція. У взаємодії цих двох систем забезпечується формування інтегрованого продукту, що включає інноваційні розробки й освітні послуги.

У зв'язку з новими вимогами світового медичного співтовариства до рівня підготовки медичних кадрів колишня модель освіти потребує кардинальних змін, в якій не людину вчать, а людина вчиться. Логіка освіти спрямована на самостійну роботу особистості, де вона переходить на новий рівень творчого розвитку. Формування системи медичної освіти з орієнтацією на критерії Болонського процесу висуває нові вимоги до якості медичної освіти, розвитку професійної компетентності особистості [7].

Компетентність визначається як володіння людиною відповідною компетенцією, що включає її особистісне ставлення до неї й предмета діяльності, розуміння відповідальності за свої дії. Компетентнісний підхід у медичній